

บทความสั้น (Short Article)

ความรู้ ทศนคติ และปฏิบัติสำหรับป้องกันไข้เลือดออกของประชากรหมู่บ้านหนึ่ง

ณัฐจินันท์ สานา*

Knowledge, attitudes, and practice of dengue fever among population in a village

Nutthinun Sana*

Undergraduate Program of Public Health, School of Medicine, University of Phayao, Phayao Province 56000

* Correspondence: milk_dnm@hotmail.com

Naresuan Phayao J. 2016;9(3):50-52.

บทคัดย่อ

การศึกษามุ่งสำรวจความรู้ ทศนคติ และปฏิบัติพหุติเกี่ยวกับไข้เลือดออกของประชากรหมู่บ้านหนึ่ง การปฏิบัติสามอันดับแรกประกอบด้วยร่วมกับชุมชนควบคุมพาหะนำโรค นอนกางมุ้ง ใช้ปลากินลูกน้ำ เท่ากับร้อยละ 94.0, 93.1 และ 86.8 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความรู้ ทศนคติ ปฏิบัติ ไข้เลือดออก

Abstract

The study was aimed to survey the knowledge, attitudes, and practice of dengue fever among population of a village. The top three of attitudes and practice included participating with community in vector control, use bed net, and use mosquito eating fish were 94.0, 93.1, and 86.8%, respectively.

Keywords: knowledge, attitudes, practice, dengue fever

บทนำ

การติดเชื้อไข้เลือดออกกลายเป็นความตระหนักสาธารณะทั่วโลก ด้วยอุบัติการณ์เพิ่มมากกว่าห้าสิบปีก่อนถึง 30 เท่า [1] จนปัจจุบันเป็นโรคประจำถิ่นในกว่า 128 ประเทศ [2] ปี พ.ศ.2558 ประเทศไทยมีผู้ป่วยไข้เลือดออก 142,925 ราย หรือเท่ากับ 219.46 รายต่อประชากร 100,000 คน [3] ผู้ป่วยอาจมีอาการไข้ ปวดศีรษะ ปวดท้อง ผื่น ปวดกล้ามเนื้อ ปวดกระดูก ตลอดจนเพิ่มความเสี่ยงของเลือดออกจากเยื่อเมือกและทางเดินอาหาร เป็นผลให้ปริมาณเลือดน้อย เกิดกลุ่มอาการช็อกจากไข้เลือดออก [1,4]

บางการศึกษารายงานว่ามากกว่าครึ่งของพ่อแม่ (ร้อยละ 54) มีความรู้เกี่ยวกับอาการ อาการแสดง และ

รูปแบบการแพร่เชื้อประมาณร้อยละ 47 พิจารณาว่าไข้เลือดออกเป็นภาวะรุนแรง กระนั้นก็ตามร้อยละ 77 ไม่ใช้วิธีการป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพเช่นมุ้งลวด ส่วนร้อยละ 51 ไม่ใช้มุ้ง [5] หลายการศึกษาในทวีปเอเชียก่อนหน้ามุ่งเน้นสมาชิกชุมชนมองการติดเชื้อไข้เลือดออกอย่างไรและมุมมองของแพทย์ [6-11] การศึกษามุ่งสำรวจความรู้ ทศนคติ และปฏิบัติของประชากรหมู่บ้านหนึ่ง

วัสดุและวิธีการ

ผู้เข้าร่วมการสำรวจประกอบด้วยประชากรหมู่บ้านชัยวงษา ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน จำนวน 318 คน

ข้อมูลประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเฉพาะ ประมวลผลโดยแจกแจงเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 55.7) อายุ 21 ถึง 60 ปี (ร้อยละ 67.9) ไม่ได้เรียนหรือเรียนระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 73.9) สมรส (ร้อยละ 63.8) อาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 59.7) ไม่เคยป่วยด้วยไข้เลือดออก (ร้อยละ 92.5)

ความรู้เกี่ยวกับไข้และผื่นเท่ากับร้อยละ 82.1 และ 37.3 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมป้องกันสามอันดับแรกประกอบด้วยร่วมกับชุมชนควบคุมพาหะนำโรค นอนกางมุ้ง และใช้ปลากินลูกน้ำ เท่ากับร้อยละ 94.0, 93.1 และ 86.8 ตามลำดับ ส่วนป้องกันยุงแพร่พันธุ์ด้วยสารขับไล่ใช้น้อย (ตาราง 1)

ตาราง 1 ความรู้และพฤติกรรมป้องกันไข้เลือดออก

	จำนวน (ร้อยละ)
ความรู้	
ไข้	216 (82.1)
ผื่น	120 (37.7)
พฤติกรรมป้องกัน	
ร่วมกับชุมชนควบคุมพาหะนำโรค	299 (94.0)
นอนกางมุ้ง	296 (93.1)
ใช้ปลากินลูกน้ำ	276 (86.8)
ป้องกันยุงแพร่พันธุ์ด้วยสารขับไล่	110 (34.6)

วิจารณ์

ระดับของความรู้ไม่ได้มีส่วนไปด้วยกันเมื่อเทียบเท่ากับทัศนคติและปฏิบัติ อันมุ่งตรงไปยังการลดอุบัติการณ์ของไข้เลือดออก ไม่ได้ศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 43.1 ถือว่าไม่รู้หนังสือ (illiterate) เป็นตัวกวน (confounding) ต่อพฤติกรรมสุขภาพ

เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของประเทศจาไมกา ระดับความรู้เกี่ยวกับไข้และผื่นมากกว่า [5] ขณะที่น้อยกว่าการศึกษาของประเทศเนปาล [12] ขณะที่ระดับทัศนคติและปฏิบัติป้องกันยุงแพร่พันธุ์ด้วยสารขับไล่ต่ำกว่า [5,12] ใช้ปลากินลูกน้ำต่ำกว่า [12] การนอนกางมุ้งสูงกว่า [5] ร่วมกับชุมชนควบคุมพาหะนำโรคใกล้เคียงกัน [12]

ข้อจำกัดของการศึกษาประกอบด้วยแบบสำรวจไม่หลากหลายและไม่ตรงประเด็นการศึกษาที่เป็นสากล ทำให้ยากต่อการเปรียบเทียบอย่างครบถ้วนและตรงประเด็น

ข้อเสนอแนะในการสำรวจประกอบด้วย รู้เกี่ยวกับปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย ปวดบ้นตา ยุงเป็นพาหะ มุงลวด ยาฆ่าแมลง ปิดภาชนะบรรจุน้ำลดการแพร่พันธุ์ เคลื่อนย้ายน้ำติดค้าง ตัดพุ่มไม้ ใส่สารเคมี ตระหนักรู้เป็นโรคภัยแรง เป็นโรคป้องกันได้ เสี่ยงต่อการสัมผัสโรค ปฏิบัติกิจกรรมการป้องกันอย่างเช่น ยาฆ่าแมลง ว่าจ้างผู้ชำนาญกำจัดยุง มุงลวด กางมุ้ง ควบคุมแหล่งแพร่พันธุ์ กำจัดขยะ กำจัดยุงด้วยหลากหลายวิธี เป็นต้น ที่สำคัญผู้ให้บริการดูแลสุขภาพควรมีความรู้ทัศนคติ และปฏิบัติที่ดี [13]

เอกสารอ้างอิง

1. WHO/TDR Dengue: guidelines for diagnosis, treatment, prevention and control. Geneva: World Health Organization (WHO) and the Special Programme for Research and Training in Tropical Diseases (TDR), 2009.
2. Brady OJ, Gething PW, Bhatt S, Messina JP, Brownstein JS, Hoen AG, et al. Refining the global spatial limits of dengue virus transmission by evidence-based consensus. PLoS Negl Trop Dis. 2012;6(8):e1760. Doi 10.1371/journal.pntd.0001760.Epub 2012 Aug 7.
3. Department of Disease Control. Dengue hemorrhagic fever situation, 2015. Nonthaburi: Ministry of Public Health; 2015.
4. Halstead S. Dengue. Lancet. 2007;370 (9599):1644–52.
5. Shuaib F, Todd D, Campbell-Stennett S, Ehiri J, Jolly PE. Knowledge, attitudes and practices regarding dengue infection in Westmoreland, Jamaica. West Indian Med J. 2010;59(2):139-46.

6. Prasad D, Kumar C, Jain A, Kumar R. Accuracy and applicability of the revised WHO classification (2009) of dengue in children seen at a tertiary healthcare facility in Northern India. *Infection*. 2013;41(4):775–82.
7. Kularatne SA. Survey on the management of dengue infection in Sri Lanka: opinions of physicians and pediatricians. *Southeast Asian J Trop Med Public Health*. 2005;36(5): 1198–200.
8. Lee LK, Thein TL, Kurukularatne C, Gan VC, Lye DC, Leo YS. Dengue knowledge, attitudes, and practices among primary care physicians in Singapore. *Ann Acad Med Singapore*. 2011;40(12):533–8.
9. Thaver AM, Sobani ZA, Qazi F, Khan M, Zafar A, Beg MA. Assessing the need for training: general practitioners' knowledge, attitude and practice concerning dengue and malaria in Karachi, Pakistan. *Int Health*. 2011;3(2):126–30.
10. Huang HL, Chiu TY, Huang KC, Cheng SY, Yao CA, Lee LT. Travel-related mosquito-transmitted disease questionnaire survey among health professionals in Taiwan. *J Travel Med*. 2011;18(1):34–8.
11. Ho TS, Huang MC, Wang SM, Hsu HC, Liu CC. Knowledge, attitude, and practice of dengue disease among healthcare professionals in Southern Taiwan. *J Formos Med Assoc*. 2013;112(1):18–23.
12. Dhimal M, Aryal KK, Dhimal ML, Gautam I, Singh SP, Bhusal CL, et al. Knowledge, attitude and practice regarding dengue fever among the healthy population of highland and lowland communities in central Nepal. *PLoS One*. 2014;9(7):e102028. doi: 10.1371/journal.pone.0102028. eCollection 2014
13. Handle AS, Beltran Ayala E, Borbor-Cordova MJ, Fessler AG, Finkelstein JL, Robalino Espinoza RX, et al. Knowledge, attitudes, and practices regarding dengue infection among public sector healthcare providers in Machala. *Trop Dis, Travel Med Vac*. 2016; 2:8. DOI 10.1186/s40794-016-0024-y